List 20. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. maja 1873.

Obseg: Še nektera razjasnila o sprejetji učencev v deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu. — Živinska kupčija, nje težave in goljufije, in kako jim v okom priti. — Pogled na kmetiška dvorišča. — Kaj je naloga državnopravni stranki? — Slovenci državnopravne stranke na Štajarskem ne marajo za centralni volilni odbor. — Prislovice in reki iz Istre. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Še nektera razjasnila o sprejetji učencev v deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu.

Akoravno je bilo v „Novicah“ o tej zadevi že jasno govorjeno, priznavamo vendar za sila potrebno, še enkrat objaviti, kdo da se bode v šolo sprejel, in pod kakimi pogoji. To storiti silijo nas že dohajajoča kaj čudna vprašanja v ravno tej zadevi, ktera nas prepričujejo, da še zdaj, ko so vendar že štipendije razpisane, še marsikteri oče, kteri bi rad svojega sina šoli izročil, v temi tava, ne vedé, kaj in kako storiti.

V predlogu deželnega odbora beremo v zadevi obiskovalcev in njihovega sprejetja v šolo sledeče: Šolo obiskujejo: a) Notranji učenci (rejenci), ki kot štipendisti ali pa kot plačujoči učenci stanujejo in se izrejajo v zavodu; b) vnanji (redni) učenci, ki ne stanujejo v zavodu; c) izvanredni obiskovalci.

Gledimo, kako je vse to razumeti.

Komisija izvedencev, ktera je program te šole sestavila in ga je poznejši slavni deželni zbor odobril, oba sta sprevidela do dobrega, da bi šola namenu nikakor ne vstrezala, ako bi v njo le sinovi premožnih lahko plačujočih starišev — kmetovalcev posestnikov — zahajali, kterih namen je: po dovršeni šoli na domu ostati, ter gospodarstvo prevzeti, kajti potem bi bila šola za vse manjše (revniše) posestnike, narodne kmete, kterih sinovi utegnejo najboljše glavice biti, tako rekoč brez vsake naravne koristi; kje neki bode tak reven oče potrebnih novcev vzel, da bode sina dve leti izdržaval, bodi-si z namenom ga potem domá obdržati, ali pa h kakemu grajščaku, velikemu posestniku za vincarja ali pa vrtnarja v službo dati.

Drugič bili bi na škodi tudi ravno navêdeni grajščaki in veliki posestniki, kteri izučenih domačih vinorejcev in vrtnarjev, željno v službe pričakujejo; kajti vsak bi moral ali za svojega vinorejca v šoli ali sam plačevati, ali pa brez njega ostati.

Da se toraj obema napakama v okom pride, predlagala je komisija izvedencev pri sestavi šolskega programa, da se za nadepolne sinove revniših kmetov štipendije ustanovijo, in slavni deželni zbor je temu tudi pritrdil, ter 8 štipendij po 120 gold., ktere se imajo iz deželnega zaklada plačevati, tudi ustanovil.

Te štipendije podelile se bodo toraj sinovom tistih revnih kranjskih kmetov, kteri bodo dotične prošnje sl. deželnemu odboru do 20. dne t. m. izročili, ter preskušnjo za sprejem v šolo — ta bode v Ipavi, kedaj — to se bode že razglasilo — dobro prestali. Da bi se pa pri tej preskušnji od fantov, Bog si ga vedi, kaj zahtevalo, ni misliti, kajti ona ima le ta namen, da se vodja in cela izpraševalna komisija prepriča, da znajo prosilci res toliko slovenskega pisati, brati in računiti, kolikor se v ljudski šoli na kmetih vsak lahko naučí. Vsi tisti, kteri se pri preskušnji v ravno navêdenem obziru za dobre skažejo — čez 8 fantov se vé da se ne more sprejeti — ki so vsaj v 16. letu ter po životu krepki in zdravi, pridejo potem kakor notranji učenci, rejenci, štipendisti v šolo, v kterih bodo — razen obleke, ki se bode menda vsem učencem enaka predpisala, kar je navadno na vseh enacih šolah — z vsem potrebnim brezplačno preskrbljeni. Oni dobijo stanovanje in tudi hrano (živež).

K notranjim učencem prištevali se bodo pa tudi tisti, kteri bodo sicer v šoli stanovali, ter se tudi notri hranili — ravno taka kakor vsi štipendisti — ki pa bodo morali hrano in stanovanje plačevati. Imenovali se bodo taki učenci plačevalni, in bodo sinovi premožnejših starišev, kteri želé, da se sin v šoli z vsem preskrbí. Za zdaj se bode napravil prostor za dva plačujoča učenca.

Za temi pridejo vnanji učenci na vrsto. Kdo pa so ti? Oni so sopet sinovi premožnih starišev, kteri pa — ker v šoli več prostora ni, — zunaj šole v vasi stanujejo, ter se tam tudi hranijo. Iz bližnjih vasí gré vsak lahko čez noč na svoj dom. Gledé njihovega nauka in opravka veljá vse to, kar veljá za notranje plačujoče učence ali pa štipendiste; le del, ki zadevajo hišni red, so se vé da oproščeni. Ali bodo morali učenci te vrste vsako leto kaj šolnine plačevati, to do zdaj še gotovo ni.

Vrh tega so pa tudi še izvanredni obiskovalci šole. Vsakemu odraslemu je dovoljeno, ali celo leto ali pa le v posebnih zanimivih časih, na primer, kedar se novi vinogradi zasajajo, ob režnji, trgatvi itd. šolo in praktična dela le kakor gost brezplačno obiskovati.

Gledé štipendij naj omenimo še to, da imajo do teh le Kranjci pravico; oni morajo prošnjo pri sl. deželnem odboru v Ljubljani do 20. dne tega meseca vložiti (glej „Oglasnik“). — Notranji plačujoči učenec ali pa vnanji neplačujoči, kakor tudi gost, je lahko vsak iz kakoršne koli dežele. Vse te poslednje sprejema in izključuje vodja šole, in ne deželni odbor. Vsakemu je pa pritožba do deželnega odbora prosta.

Toliko v pojasnilo z dostavkom, naj vsak, kdor misli štipendije prositi, to hitro stori, kajti čas je kratek! Vsem tistim, kteri bi radi za štipendije prosili,

pa si — Bog vedi, zakaj — ne upajo, češ, kaj bom prosil, saj vem, da je ne dobim, naj pa rečemo to, naj jim take brezpametne misli ne rogovilijo po glavi in naj nemudoma prošnjo vložijo. Ako tudi morebiti vsak prošnjik ne dobí štipendije, no, kaj pa je to? Zaradi one pôle papirja, 50 soldov koleka in par soldov poštnine, ne bode nihče ob vse! Kesal se bo gotovo vsak, ki bode pozneje zvedel, da bi bil lahko štipendijo dobil, ko bi bil za-njo prosil.

Živinska kupčija,

nje težave in goljufije, in kako jim v okom priti.

Pogostoma vidimo in slišimo, da naši ljudje še zmirom celó nič ne poznajo cesarske postave o živinski kupčiji ali da imajo zeló napačne pojme o njej. In vendar je živo potrebno poznati to postavo zato, da se odvrne dostikrat velika škoda, katera izvira iz te nevednosti. Zato iz dr. Bleiweisove knjige zapišemo ta poduk tudi v „Novicah“.

Živinska kupčija je težka reč. Malokje imajo ljudje tako malo vestí kakor pri prodaji živine; še marsikteremu očetu se dobro zdi, ako more osmukniti sina, sinu pa, ako more opehariti očeta. „Kdor ne odprè očí, mora odpreti mošnjo“, je že star pregovor, kteri najbolj veljá pri živinski kupčiji.

Zato treba, da gospodarjem, kteri živino kupujejo, na kratko povemo, česa se imajo varovati. Treba jim je pa tudi poznati cesarske postave. Čujte tedaj!

Posebno težavno in res zeló nevarno je, živino kupovati na sejmu, zlasti kedar ne poznaš človeka, od kterega si kupil konja ali kravo, in ga ne moreš iskati, ako pri kupljenem blagu pozneje zapaziš kako bolezen (kak „tadel“). Koliko goljufije se nahaja na sejmih, vemo mi najbolj iz tega, da imamo v živinozdravnišnici prvi teden po ljubljanskih ali druzih bližnjih sejmih s preiskovanjem kupljene živine in s pisanjem spričal največ opraviti.

Umen človek naj tedaj nikoli ne kupi živine, da ne bi zvedel imena in stanovanja prodajalčevega.

Nevarno je tudi živino kupovati zvečer ali ponoči, kar se večkrat zgodí. „Ponoči je vsaka mavra“, je star pregovor, vsaka napaka se lože požrè.

Nekteri kupec je že s tem zadovoljen, da mu le prodajalec „dober stojí za vse cesarske tadle“ ter misli, Bog vé, kako zavarovan je zdaj za vse napake ali bolezni, ki bi se utegnile zapaziti pri kupljeni živini! Tako imenovanih „poglavitnih bolezni“ ali kakor jim naši ljudjé navadno pravijo „patentnih tadlov“ zato, ker po cesarskem patentu razderó kupčijo, je v vsem skupaj le 14; — koliko sto druzih bolezni pa je, ki jih utegne živina imeti, ktere so ravno tako hude, pa niso zavarovane po cesarski postavi zato, ker jih umen kupec sam lahko zapazi.

Kdor hoče tedaj vsaktere škode obvarovan biti, naj od kupca zahteva, da ga vpričo dveh prič zagotovi, da za vsako, kakoršno koli napako ali bolezen dober stojí. Da mu stojí „za vse cesarske tadle“ dober“, je nepotrebna beseda, zakaj za cesarske „tadle“ stojí že cesar sam dober, to je, cesarska postava; za té bolezni ne potrebuje kupec nobenega druzega poroka.

Kedar živino kupuješ, preglej jo od nog do glave, od očí do repa, ne le ko mirno stojí, temuč tudi, kako hodi, in če je konj, kako letí in dirja. Sto in sto zvijač je pri živinski kupčiji, s kterimi se kupci sleparijo: šepastim ali čotastim konjem se tù ali tam noga odere ali kakor koli nalašč rani, in slepar ti pravi: „to je konj še le včeraj dobil“, — naduha se izgovarja z vročino, kevžehom, smoliko, polnim trebuhom itd., — konji s tiščavko in topostjo se zdramijo in oživíjo, da se jim poper v rit vtakne, — po starosti siva dlaka se namaže s kako barvo, — mlademu konju se izbijejo žrebični zobje, — stari mrhi se vžgejo jamice v zobe, da se kaže mlaji, — zavolj kake bolezni suha in mršava krava se izgovarja le s slabo klajo itd.

In tako vé slepar za vsako napako in bolezen sto izgovorov; vrh teh pa se še priduša, naj ga „hudič vzame“, če ni živina čista in zdrava; — al kaj mara „hudič“ za takega sleparja, ker ima take drhali že tako dosti! In kar goljufen dedec ali prekanjena baba ne more sama opraviti, jej pomaga še drug slepar, ki se kakor po nevedoma pritakne k barantiji — in gorjé potem kupcu, zlasti ako se „glihenga“ dela še pri bokalu vina. Zato dobro glej in ostro pazi na vse, kedar živino kupuješ, in če nisi sam kos živinske bolezni spoznati, vzemi seboj vselej kakega zvedenega človeka, ki je v tem bolje iznajden, kakor si ti sam.

Rekli smo gori, da je 14 poglavitnih bolezni, ktere po cesarski postavi kupčijo razderó, ako se v tistem času, ki jo postava predpisuje, kupec oglasi pri svoji cesarski gosposki in prodajalca toži, če brž z lepo noče živine nazaj vzeti in mu denarjev ali pa zamenjene živine ne povrniti. Bog obvari pa, da bi pri cesarskih „tadlih“ določeni čas zamudil, ker nič ti potem ne pomaga več.

Te postave pa obdržé svojo veljavo tudi takrat, kedar je prvi kupec kupljeno živino kakemu drugemu, drugi tretjemu in tako dalje prodal. V tacih okoliščinah gré kupčija po vrsti od zadnjega kupca noter do prodajalca nazaj, ako le ni čas zamujen, kteri je po postavi za tisto bolezen odločen. Zadnji, postavimo, tretji kupec naj toži druzega, drugi naj toži prvega, prvi pa prodajalca.

Pri konjih

je 8 po postavi zavarovanih bolezni ali „patentnih tadlov“, kteri barantijo razderó, — troje jih je na 15, pet pa na 30 dni, in sicer so

zavarovane na 15 dni:

kužna smolika,
smrkelj,
naduha;

zavarovane na 30 dni pa:

tiščavka (neumni kolar),
opornost (štatljivost),
mesična slepota,
jasna slepota in pa
kožna črvivost.

Pri goveji živini

so samo francozi ali pojatnica poglavitna bolezen, in sicer zavarovana na 30 dni.

Pri prešičih

je zavarovana le tudi ena, namreč: ikre (kterim tudi pšeno, šenki ali stroge pravijo) na 8 dni.

Pri ovcah

so zavarovane 4:

kozé in pa garje (ali grinte) na 8 dni,
metljaji na jetrih (ali jeterni metulji) in pa
metljaji na pljučih (ali pljučni metulji) na 2 meseca.

(Kon. prih.)

Pogled na kmetiška dvorišča.

Star pregovor pravi: „kdor ume združiti prijetno s koristnim, ta je pravo zaœel“. Tudi mi bi želeli, da bi naši gospodarji znali in hoteli s koristnim tudi prijetno združevati. Poglejmo le, v kakem stanu se nahaja večina naših kmetijskih poslopij. Opustimo govoriti o znotranji uredbi pohištva, čeravno tudi tù čednost veljá.

Predno prekorakamo dvorišče, da dospemo v hišo, pregaziti moramo veliko blata! Proč z njim na kompostni kup! Tam naj se pripravlja za porabo. Na tnališči nahajamo tnalovino, žaganje, trske, ki gnjijejo in blato napravljajo. Tudi to šaro je treba spraviti na kompostni kup! Gnjusno je videti stranišča (sekrete), ki žalijo človeka in ki so večkrat gnjezdo ranih bolezni, posebno o času kužnih bolezni. Vredimo jih, vsaj ne stane toliko stroškov, in skrbimo, da iz jame, ki je za to napravljena, izvažujemo sekretnico. Drugod se izliva gnojnica po dvorišči, iz njega pa dalje po cesti. Koliko tavžent goldinarjev gre v pogubo s tako nemarnostjo! Pomislimo le, da je gnojnica tako, — kakor juha od mesa, — boljši del gnojnega kupa. Skrbimo, da bo gnojni kup (gnojišće) kinč naše kmetije, kajti lahko ga tako vredimo, da nikakor ne žali očesa, pa tudi da ne širi neprejetnega duha.

Če bomo tako ravnali, imeli bomo dober gnoj, dovolj pridelkov, in gnojišče nam bo v ponos. Ravnajmo takor smo o gnojišču pisali v mnozih naših listih. Nekoliko stroškov ne strašimo se, da kupimo mavca (gipsa), katerega naj potresemo po gnoji, da veže vbežljivi amonjak, ki je najboljši del gnoja.

Blizo hiše nahajamo navadno vsaj košček zemlje, ki jo imenujemo vrt. V kakem stanu je navadno ta prostor? Če tudi je majhen vrtec, vredimo ga, da nam bo koristen in da bo nam veselje napravljal. Prijazne cvetlice naj kinčajo prostore; zgodnja salata, razna zelišča naj nam donašajo potrebno in koristno prijetno zelenjavo. Naše hiše in poslopja so navadno gola. Kako lepo bi bilo, ko bi jih kinčali s trto! Perje je krasno in sad njen je žlahen! V severnih krajih, kjer trta le težavno dozoruje, kinčajo hiše lepo razpeljane trte. Zakaj ne bi mi vincarji ravno isto napravljali? Zasadimo tedaj vsak pri svojej hiši na vsakem voglu poslopja krepko trto, na priliko, zgodnjo avguštano ali pa veliki trolinger, ki sicer pozno dozoruje, pa izredí veliko grozdje, ktero po 2 in še celó 4 funte tehta. Ker se zeló razraste in ker ima jako veliko perje, gotovo bo tudi lepo senco dajal; vsaj smo je potrebni v hudi poletni vročini.

Tako, cenjeni gospodarji! ravnajmo, in če le to zdaj koj storimo, kar smo svetovali pogovarjaje se o naših dvoriščih in hišah, veseli bomo, kajti to bo lep korak k napredku in korak za korakom, kos za kosom, dokler postane vse kolikor mogoče lepo in koristno vredjeno.

„Gosp. List“.

Politične stvari.

Kaj je naloga državopravni stranki?

Kedar kak udarec doletí našo stranko, nekteri politikarji druzega storiti ne vedó, nego stokati in javkati, mislé, da je že vse zgubljeno, in pa prorokovati, da bode vse delovanje državnopravne (federalistične) stranke vedno brezvspešno. Taki politikarji so enaki onemu Švicarskemu vojaku, ki se je nad puško svojo jako veselil in ves navdušen šel v vojsko, ki si pa je, ko je zapazil, da tudi sovražnik strela, mislil, streljati pač ne kaže, ker bi se lahko pripetila kaka nesreča. No! to pač ne gré. Kdor je mož in se doslednje ravná po vodilih, ki jih za prava spozná, se po nobenem udarcu ne sme begati dati nad svojim prepričanjem; kajti vodila ostanejo ista, in tem več morajo strpeti napadov, tem krepkeje za-nje potezati se je treba.

Direktne volitve naj nam bodo toraj klic do trdnejše organizacije, do marljivega delovanja; one naj nam bodo poziv, da rabimo pripuščena vsa sredstva, da se vnovič krepko in navdušeno postavimo v bran. Ne dá se tajiti — vsaj trdijo to nasprotniki sami, da direktne volitve so udarec v prvi vrsti namenjen naši državopravni stranki, potem pa se vé da tudi starodavni Avstriji. V naši moči pa je, nasprotnike prestreči. Tudi decemberska ustava bila je tak udarec, al pravna stranka ga je odbila vspešno. Kar bi menda ne bila zmogla nobena druga moč, zmogla je decemberska ustava sama; ona je prebudila opozicijo ter jo pripravila na to, da zdaj zedinjena dela; ona je patriotična društva izbudila k življenju po vseh krajih in poslednjič je različne krajne opozicije zedinila v eno veliko, vsega spoštovanja vredno stranko. Udarca, ki nam ga je namerila decemberska ustava, nismo ne le odbili, ampak liberalizem sam je dobil po opoziciji udarec, ki ga nedvomljivo živo čuti. Al še bode nam treba hrabro se boriti, predno bo končana velika bitka; kdor pa omaguje, ne more deležen postati zmage. Kdor si ne upa prestati velicega petka, ta ne bode vžival velikonočnega veselja; pred mora izpraznjen biti kelih britkosti do dna, predno prizorí dan vstajenja!

Mnogo jih je, ki so mislili, da je že za Hohenwartom napočil dan vstajenja, — toda zmotili so se; oni čas bila je še le cvetna nedelja — kajti še živimo v političnem „velikem tednu“. Politikar ne smenikdar obupati; ne obupati, da bi resnica in pravo ne zmagalo; to bilo bi prav to, kakor pozabiti ali zatajiti večno sprevidnost, ki čuva in vlada nad državami. Kristijanski politikar toraj vedno upa, ako tudi oblaki zakrivajo solnčne žarke. Ali kako je treba odbijati udarec? ali naj volimo, ali naj novi postavi nasproti postavimo vzdržljivost? Pač res da se moramo sploh držati politike vzdržljivosti, toda voliti moramo, kedar pride do volitve. Nasprotniki naši hočejo svet prevariti in ravno tako, kakor je Ruski minister Potemkin cesarici kazal namalana mesta in selišča namesti pravih, ravno tako se trudijo nasprotniki naši pridobiti si izmišljene „zastope“ ljudstev. Aho bi se v kakem volilnem okraji volilci naše stranke zdržavali volitve, pa bi le trije ali štirje liberalci izvolili enega izmed svojih, gotovo bi stranka ustavaška tacega izvoljenca proglašala kot pravega zastopnika istega okraja. Obžalovati je pač, da liberalci pri nas imajo tako malo političnega značaja, al taki so! Nevarno bi bilo za nas, ako bi hoteli po tolikih skušnjah še enkrat resnico tega preskušavati. Gledé na te razmere sklenili so zastopniki državopravne stranke, udeležiti se volitve. Ako državopravna stranka voli, ako porabi vsa dopuščena sredstva, ako napenja vse žile, potem more udarec, ki ga nam namerava volitvena reforma, odmahniti ter ga vrniti nasprotnikom nazaj. Res je sicer, da so nam razmere prav neugodne, — ali nam je pa bil poprejšnji volitvenik ugoden? Ali nismo imeli še pri najnovejših volilnih bitkah brezštevilnih, z ogromnimi paragrafi oboroženih vladinih čet zoper nas? In kaj je vkljub vsemu temu dosegla decemberska stranka? Ali ni tál zgubila na Tirolskem, na Predarlskem, na Štajarskem, v gornji Avstriji, na Českem in Moravskem? Na Kranjskem so vsi navali njeni na narodne volilce se razbili kakor valovje morja na pečinah? Ali ni v vseh kronovinah rakovo pot šla, dasiravno je imela večidel vlado nasvoji strani, dasiravno

*

jej je služil veliki kapital, dasiravno je obilo agitirala po brezštevilnih časnikih, dasiravno se je posluževala vseh le mogočih in nemogočih sredstev, kterih vsled svojih načel jej ravno ni treba dosti izbirati.

Kako pa to uganjko rešiti? Kako je bilo mogoče, da je državopravna stranka tako napredovala? Zato je bilo mogoče, ker državnopravna stranka zastopa pravo in resnico, ki zmagati morate, in ker to stranko podpira jako važnejši politični faktor nego vlada, denar in časnikarstvo — namreč ljudstvo. Brez skrbi toraj idimo tudi vprihodnje k volitvam! Pokažimo svoje moči sovražnikom našim! Dasiravno so razmere neugodne, izvolili si bodemo možé, ki poznajo ljudstvo ter njegove želje in potrebe, ki imajo pogum ljudstvo zastopati.

Toda zaupanja je treba, poguma in delovanja! Nič nas preplašiti ne sme. V boji se pokaže, kdo da je mož; kdor sam obupa, temu se ne zgodí krivica, ako je pogubljen.

Slovenci državnopravne stranke na Štajarskem

ne marajo za centralni volilni odbor.

Vrli „Slovenski Gospodar“, glasílo Slovencev državopravne stranke na Štajarskem, v poslednjem svojem listu piše, da oni ne marajo za tisti centralni odbor, ki se je v Ljubljani pod predsedstvom dr. Vošnjaka ustanovil. Taka nezaupnica nam je očitno znamenje, da ta stranka čedalje bolj na suhem ostaja in da kmalu generali ostanejo — brez armade. In to je tudi neobhodno potrebno, ako hočemo, da pridemo zopet do onega stanja na Slovenskem, ko smo bili vsi enih misli, enega srca, ne vjedeni od tistih črvov, ki se imenujejo dandanes „liberalci“, kterim načelo je „s farji preč!“

Gori omenjeni list „Slov. Gosp.“ poroča pod naslovom „sporazum o pravem času“ o ustanovitvi nemčursko-ustavaškega komiteta za agitacijo ob času direktnih volitev v državni zbor ter toži, da tudi nemčurski bahači slovenske krví se plazijo v Maribor k oni stranki. Potem pa odkritosrčno piše med drugim tako-le:

„Slovenski svet nas bo vprašal: Kaj se pa od narodne straní dela za prihodnje volitve? Odgovor: Nič! In kakor stvarí stojé, se tudi vprihodnje ničesar, vsaj nič vrlega, izdatnega zgodilo ne bo. „Slov. Nar.“ je v številki od sobote — brez imenovanega vira iz „Gospodarja“ — posnel notico o čudni volitvi velikih posestnikov v Marib. okrajni zastop, posladkal pa je svojim bralcem britko naznanilo z opombo: „Narodnjaki se nijso pri volitvi udeležili“. — Iz tega bi vnanji svet utegnil sklepati, da je narodna stranka v Mariboru blizo to, kar je Ljubljanska, ki se iz posebnih vzrokov ne udeleži volitev v mestni zastop. — Po naših mislih zdaj ni čas za to, da si oči prikrivamo in svet slepimo, ker slednjič vendar le sami sramoto in kvar imamo. Gola resnica je, da delalne, odločne narodne stranke v Mariboru ni, nego so le — in to prav redko nasajeni — posamezni narodnjaki.

Mariborskim narodnjakom manjka največ pravega središča za vspešno delovanje. Imamo sicer katoliško politično društvo, ktero tudi narodne pravice zagovarja in brani; ali njemu so nekteri svetni narodnjaki, ki sploh med delalne in bolj gibčne domoljube spadajo, slovo dali zato, ker društvo tudi katoliške pravice poudarja in brani, kakor vsa enaka društva; drugi, ki le vedno kritikujejo, ne delajo pa nič, niso tudi temu društvu pristopili. Brez združenih močí se pa ničesar opraviti ne dá, najmanj pa tukaj, kder nasproti stojimo mnogobrojni nemškutarski stranki v mestu, ktera ima vsled stoletnega ponemčevanja v šoli in cerkvi toliko več udanega življa na kmetih, kolikor manj je narodna stranka v središču organizirana in delalna, da bi s podukom, s prijazno pripomočjo in z narodnimi veselicami pridobiti skušala zmočene okoličane za pravično narodno stvar. Razen v Ljutomeru ni tudi po drugod nikjer sledú kake delalnosti pri izključivno narodni stranki; če se v kteri čitalnici kaka veselica napravi, ni to v nijedni razmeri z zahtevami sedanjega časa. Delajo le kat. politična društva, kterih se pa ogibljejo oni, ki hoté pred svetom za „omikance“ veljati, kteri se strašansko bojé, bližč liberalnosti v očéh svetá zgubiti!

Kaj nam je toraj pri takem stanji storiti, kam se obrniti? — Odgovor: k onej stranki, s ktero so v soglasji vsa naša politiška društva, ktera ima taka načela, da se zamorejo duhovniki kakor vsi svetni poštenjaki ž njo združiti, ž njo delati. To pa je državnopravna stranka. — Kdor ljubi narod slovenski ter mu vsestranske sreče želi, se bo pridružil državnopravni stranki, in to iz prepričanja, da brez krščanstva ni sreče in blagra ne v državi, ne v srenjah, ne v rodbinah.

Gledé na vse to izrečemo brez ovinkov, da Slovencem drugih poslancev nikdar nasvetovali ne bomo kakor le take, ki so iz prepričanja prijatelji državnopravne stranke v Avstriji. Le taki poslanci poroštvo dajejo, da bodo tudi v narodnih terjatvah stanovitni in odločni, v tem, ko je že marsikdo izmed izključljivo narodne stranke tudi v narodnem oziru mevža ali figamož postal. *Vsled tega se hočemo Štajarski Slovenci krepko držati državnopravne stranke nemških sodeželanov*, ki bodo v Gradcu osnovali volilni odbor za Štajarsko, ki nam bo pomagal s tiskovinami v slovenskem jeziku brez vseh posebnih stroškov. Nasvetovani bodo kandidatje, ki tudi v narodnem oziru popolno zaupanje zaslužijo, za ktere toraj narodna stranka lahko dela, če hoče“.

Národno blago.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V.

(Konec.)

Igra na trk — kdo bo brže tekal; — děte krakori — bi rado govoriti, pa še ne more; — děte račka — lazi po rokah in po nogah, ko rak; — krajiti se — rad sam biti; — žmija batičarica — z veliko glavo; — staviti vino na tok — na čep; — natrc — ni petelin ni kokoš; — zvrglić — prezgodaj zleženo živinče; — pošćurnica — kar se dá jisti in piti za pogojeno bodoće delo; — bivšemu na pošćurnici in izneverivšemu se za delo je bila nekda taka sramota, da mu se je moglo svobodno v zube pluniti; — ruljak — šest nog dolgo drevo posekano; — lèsiti (lès) — semo potezati; — mlamočiti — žvečiti, kakor kdor nima zob; — mlaskati — jako žvečiti; — zbaljkati — shiniti, zbaviti; — suharak — suho drevo; — sprš — kar se lahko in brzo razpraši; — križogled — kdor v križ gleda; — praščoparina — kar se prascem popari; — répati — rozge na konci vezati, ali, za kim hoditi; — glávati — trse v glavah vezati; — brija živina pričinja, pripušča; — ovce se tutubusaju — se hobajo, tutubus, s tim dražijo otroki janjčice na tutubusanje = hobanje; — božja mačkica = lasica, kdor jo proganja, mu pride ponoči vlase pogrizat, pravijo ljudje; — oganj,

sveču zamoriti — vgasiti; — japno mezgati, treti ga za melto; — zavěčiti, da bo za vavěk; — zizdriti, želno gledati (česko zizati). — Ris, risina (basnoslovno krvoločno bitje), kadar ris spi, gre njegova duhovina drugemu spečemu kri sisat, ako bi kdo spečega risino na trbušnico prevalil, pa se ne zbudi, ne bi mogla njegova duhovina nazaj va-nj iti, pak bi moral umreti. Tako pripoveduje pučka basen.

Slovstvene stvari.

* *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* zu Prof. K. A. Madiera's deutschen Lesebüchern für die 1. und 2. Klasse an Mittelschulen. Verfasst von J. Šólar. Laibach 1873 — tako se zove slovnik nemško-slovenski, ki ga je ravnokar c. k. deželni nadzornik srednjih šol na Kranjskem gosp. Šólar na svetlo dal, posebno zato, da slovenski mladini, ki v 1. in 2. razredu gimnazije ima prebirati nemška berila, zlajša razumljenje tega, kar v njih bere. Da nemški jezik izprva mnogo težav dela slovenski mladini ravno tako kakor vsaki drugi, to vemo vsi iz lastnih skušinj. Res potrebno je tedaj, da mladi slovenski čitatelj nemške knjige ima prijatelja pri rokah, ki mu koj pové, kaj slovenski pomeni nemška beseda, ki je ne razume. In ta prijatelj mu je Šolarjev „deutsch-slovenisches Wörterbuch", ki pa učencu še veliko več razjasnuje in razklada, kakor samo prestavo besedí. Hvalevredno misel, naši šolski mladini na naravni in kratki poti učitelja podati, je pa tudi hvalevredno izvršil učeni izdatelj gosp. Šólar. Gotovo je živi potrebi vstregel s to knjigo; to je priznalo tudi ministerstvo nauka. Cena jej je 86 krajc., prodaja jo Lerherjeva knjigarna v Ljubljani.

* *Prijatlom lepoznanske literature* naznanjamo, da je pri Kirchheim-u v Moguncu ravnokar na svitlo prišla „Zgodovina Poljske narodne literature od E. Lipnicki-ga". Ker v vrsto narodne literature prav za prav le pesniška dela spadajo, ki so v narodu vkoreninjena in vsem krogom najlože umevna, zato obsega omenjena knjiga le poetiška dela in je tako kratka zgodovina Poljske poezije. Vendar omeni pisatelj pri zlatem veku Poljske poezije (1521—1621) tudi slavnega cerkvenega govornika Skargo, čegar izvrsten jezik je imel velik vpliv ne samo na njegove, ampak tudi vse prihodnje čase. Enako se pisatelj pri obravnavi najnovejše dobe ozira na historične in filozofične rezultate, ktere mora vsakdo vsaj površno poznati, ako hoče poezije te dobe razumeti. Knjiga ta je neki prva nekoliko obširniša zgodovina Poljske narodne literature v nemškem jeziku in obsega 145 straní. Dobi se pri gosp. Lercher-ju.

* *„Glas Črnogorca"* se zove politični tedenski časnik, ki ga na Cetinji izdaja zdaj g. Simo Popović, ko je Turška, Ogerska in Avstrijska vlada „Črnogorcu" prepovedala vhod v te dežele. Cena na leto mu je 6 gold.

Naši dopisi.

Iz Gorenskega 3. maja. — Kakor besna hijena popada okoli sebe žalostno znana „Laib. Schulzeitung" po slovenskih učiteljih in sploh po slovenskem časopisju; posebno hud trn v peti pa sta jej slovenska učiteljska lista. Prav po izreku: „qualis vir, talis oratio", udriha njen vrednik in vitez paragrafov Polde Gariboldi skor v vsaki številki po teh listih, vse v blato metaje, da bi jih prej ko mogoče vničil, sebi pa avtokracijo zagotovil. Pogledimo le, kaj počenja, da bi svoj namen dosegel. Pri vsaki priliki se po vitežki na prsi trka, zagotovljaje, da je „einzig und allein von der Idee beseelt, an der Hebung unseres Volsschulwesens mitzuarbeiten", potem pa levíte bere slovenskim „Mesner-Lehrerjem", in jih pred svetom smeši, kako so nevedni, nemarni, da še najnovejih planketov nimajo, da se dadó voditi kot otročaji od duhovnov, sploh iz vsake vrstice diha zagrizeno sovraštvo do národnih učiteljev. Toda h koncu jo zviti gosp. vitez paragrafov zopet drugače zasuče, dobro vedoč, ako od konca do kraja tako dela, da potem ga še peščica s tolikim trudom pridobljenih kruhaborcev in veternjakov na cedilu pusti in list — ki že tako za sušico hira — pa je v nevarnosti, in kaj potem? — Kje neki — si misli — bodem potem svojo puhlo učenost prodajal in svoje lažnjive in strupene notice belodanil? Ako tega ni, potem pa tudi ne pridem za deželnega šolskega nadzornika, za kterega bi bil tako rad. Zato hajd! krene jo na koncu vsakega sestavka na drugo pot, ter se začne dobrikati in hliniti, prav kakor je lastno njegovi plemeniti osebi in natori, ter zavračati krivdo na druge njemu zoperne. Na ta način so pisani vsi sestavki v tem bornem lističu. A vkljub temu se še drzne ta korumpirana nemčurska svojat slovenske učitelje in časopisje pred svetom črniti in blato gaziti! Mar mislite, da je ono res tako kratkega razuma, da ne pozná mu nastavljene pasti? Visoki vrednik! kažite nam, koliko ste že Vi storili za slovensko narodno šolstvo, učiteljstvo in sploh za slovenski narod! V vseh osmih številkah Vašega lista ni druzega nego veliko dima, pa malo ognja, veliko vpitja, pa malo volne. Zato gosp. vitez le pri miru pustite naše časopisje, in ako hočete že pisariti o naših ljudskih šolah, pojte nekoliko let za podučitelja in učitelja, da je tako bistveno spoznate in vse druge razmere ljudskih učiteljev in slovenskega naroda! Sicer pa vam povemo, da je nam naše slovensko časopisje in slovenski narod ljubše, za kterega se bodemo tudi vedno trudili in delali, kakor vsa nemčurska svojat s svojim revnim listom.

—e— učitelj.

Iz Trebnega. — Za župana v Trebnem je bil pri volitvi 17. u. m. izvoljen gosp. Emanvel Tomšič, posestnik v Trebnem, za županijske svetovalce pa so bili izvoljeni gospodje: Edvard Schaffer, grajščak na Višnji Gorici in c. kr. reservini stotnik, Andrej Orašem, posestnik v Česnovku, Janez Grandovc, posestnik v Ponikvah, Janez Dular, posestnik v Rodnah, Anton Strajnar, posestnik v Lukovki in Janez Radelj, posestnik v Ponikvah.

Iz Litije. — Ministerstvo kupčijstva je dovolilo pošto v Polšniku, ki je v zvezi s pošto Litijsko.

Iz Vrhnike 9. maja. — Kar je potihnila volilna borba, zaspalo je pri nas nekako navadno življenje — smrtna tihota vlada. Prosti poljedelec hití, ako mu vreme pripušča, po svojih opravilih na polje; propali nemčurji pa, starim mitičnim bogovom enaki, naslanjaje se otožno na stole tukajšnje kavarne, premišljujejo svojo sedanjo osodo. Nekdanje gospodstvo a vendar tem gospodom nikakor iz glave izpuhteti ne more, vladovanje muhomedansko je zginulo, ne ostaja jim tedaj druzega nego posel kritikovanja; al to jim dosti koristilo ne bode, vsaj vemo, da zêlo stare ôse ne škodujejo vedno. Delovanje sedanjega županstva, v primeru s poprejšnjim, je res v vsacem oziru hvale vredno. V naši srenji pozná se v tem kratkem času županovega poslovanja, da je on mož na pravem mestu, iskren boritelj za soseskine pravice, če tudi mu zagrizeni sovražniki, ki za našo občino še toliko niso storili, da bi bili račune položili o svojem zanikernem gospodarstvu, mu marsiktero poleno pod noge vržejo. Želeti je, da bi ga pri napravi štirirazredne ljudske šole krepko podpirali pošteni srenjčani, da

se izgotovi to davno potrebno delo in da ne ostane naš trg zbog nemarnosti v šolskem oziru za druzimi kraji nazaj. Hiši za novo šolo sti dve na ponudbo: ena za 6000, druga za 8000 gold.; in akoravno je pri nas res težavno se česa lotiti, ker nismo podedovali po prejšnjem županstvu nikakega solda, marveč polno zmešnjav, vendar se nadjamo, da se zberó rodoljubni možjé in se krepko poprimejo te velevažne stvarí. Koristi, ktera bode iz te naprave izvirala za naš trg in vso okolico, ni mi treba natančno popisavati, vsaj je reč sama na sebi dovolj jasna in vsacemu srenjčanu lahkoumevna. — V nedeljo 4. dne t. m. popoldne pripodila se je huda nevihta z dežjem in gromom, ter je treščilo v poslopje nekega kmeta v sosedni vasi, kteremu je vse pogorelo. Pripoveduje se, da nesrečnež, kakor je sploh navada pri nas, ni bil nikjer zavarovan!

Iz Ljubljane.

Česar smo se že dolgo dolgo bali, zgodilo se je: preblagega gospoda

barona Antona Zois-a

ni več!

Umrl je, previden s sv. zakramenti za umirajoče, 9. dne t. m. ljubljenec naroda slovenskega, pravi mêcen vsem národnim zavodom, mili dobrotnik revnim, verni sin katoliške cerkve, zvest Avstrijan. Pač po pravici je Njegovemu imenu kakor neumrlemu Žigi Zois-u bil dodan plemeniti pridevek Edelsteinski; res pravi biser bil je domovini naši!

Koliko spoštovan, koliko ljubljen je bil rajnki, to je sijajno pričal velikansk pogreb 12. dne t. m., kakoršnih malo pomni Ljubljana. Vsa národna društva so si za sveto dolžnost imela, očitno kazati svetu, da dežela žaluje po njem!

Naj za danes zadostuje prebridko to poročilo.

— (*Telegram „Novicam“*) iz Lvova 12. maja. Skupščina deželnih poslancev je z malo večino se izrekla za udeležbo prihodnjega državnega zbora, a to le v soglasji z državopravno stranko druzih dežel. — Veselo znamenje, da zdaj tudi Poljaki hočejo vzajemno postopati s federalisti druzih dežel.

— (*Telegram „Novicam“*). Iz Maribora 13. maja. Skupščina tiskovnega društva enoglasno izreka dr. Costi zaupnico zarad njegovega političnega vedenja in delovanja pri banki „Sloveniji“.

— (*Telegram „Novicam“*) iz Celovca od 12. dne t. m. naznanja, da prečastiti prošt dr. Müller v Celovcu, o kterem se je zadnje dni slišalo, da je imenovan za škofa Ljubljanskega, je bil na Dunaji ter je prišel iz Dunaja s tem nazaj, da ostane v Celovcu. — „Deutsche Zeit.“ je neki ovohala, da prečastiti gospod ni mož današnjega liberalnega kalibra, zato ga je ministerstvo pretehtati hotelo. Gosp. doktor se ni vdal pogojem liberalne êre in raji pustil škofijo. Slava poštenjaku! Zdaj pa tudi vemo: kakošen mož mora prihodnji škof biti, da ga odobri sedanje ministerstvo.

— (*Postavi za ljudske šole na Kranjskem*), ki ju je sklenil deželni zbor Kranjski, ste potrjene. Kaj pa pravi nemška „Schulzeitung-a“, ki se je zarad nju toliko repenčila nad deželnim odborom, da zdaj še druge rečí niso potrjene?

— Dopis sl. ministerstva kmetijstva od 30. aprila naznanja družbi kmetijski Kranjski, da ga je volja zopet za leto 1873. za mnoge razdelke kmetijstva državne podpore dati in določuje ob enem, koliko da bode dalo za vsak razdelek, al denar bode družbi še le poslalo potem, kedar bode na drobno svoje predloge stavila; samo za nakup bikov in telic in pa za povzdigo mlekarstva je poslalo že zdaj 7000 gold., za nakup Ruskega lanú pa 300 gold.

— (*Iz seje deželnega odbora 9. maja.*) Obravnaval in sklenil se je načrt in proračun, po kterem se bode grajščinsko in gospodarsko poslopje na Slapu za namene vino- in sadjerejske šole primerno popravilo. — Službo sekundarija v deželni bolnišnici je deželni odbor oddal g. Antonu Arko, doktorju medicine in kirurgije in aspirantu v občni Dunajski bolnišnici. — Na mestno glavarstvo v Pešto se je obrnil deželni odbor, da izvé imena in domovje onih nesrečnih delalcev iz Kranjskega, ki so se minuli teden peljali z mešanim vlakom štev. 136, kteri je med Steinbruchom in Peštom skočil iz kolovoza, in ki so pri tej priliki življenje zgubili ali ranjeni bili. — Izpraznjeno službo spremljevalca glavnega odgona med Ljubljano in Gradcem je deželni odbor oddal mestnemu stražniku Matiju Epichu.

— (*Grof Karol Hohenwart*), bivši nam minister slavnega spomina, je za malo časa prišel na svojo grajščino v Ravne na Notranjskem. Kakor slišimo, ga hočejo verno mu udani rodoljubi naši vprašati: ali ne bi ga volja bila sprejeti poslanstvo v državni zbor, v kterem po njem zastopana biti bi si domovina naša štela v posebno veliko čast.

— (*Gosp. Kašpar Mašek*), c. k. učitelj glasbe, tudi slovenskemu svetu po svojih kompozicijah in še posebno po krasnem napevu k Koseskemu „Kdo je mar“ dobro znan, je po dolgem bolehanji v 79. letu svoje starosti včeraj umrl. Tako oče in sin Kamilo zdaj počivata v grobu, zapustivši tužno rodovino. V blagem spominu ostaneta narodu našemu! Pogreb njegov je jutri ob 5. uri popoldne.

— (*Kranjsko društvo za stavbe in zidanje*) je imelo, kakor so „Novice“ zadnjič naznanile, 10. dne t. m. svoj prvi občni zbor. Predsedoval je zboru dr. vitez Gutmansthal; delničarjev je bilo zbranih 53, ki so namestovali 5000 delnic. Vlado je zastopal ces. komisar pl. Röder, c. k. notarstvo pa dr. Ribič. V opravilni odbor so bili skor enoglasno izvoljeni: Julij Dôrfel, arhitekt na Dunaji, Jožef Gorup, veliki trgovec v Trstu, dr. vitez Gutmansthal, grajščak, Martin Hočevar, posestnik v Krškem, Janez in Peter Kozlar, Jožef Krisper, Andrej Malič, E. Majer, trgovci v Ljubljani, dr. Schaffer in dr. Schrey. Plače za seje se za zdaj ni nobene odločilo, da se koj iz začetka društvu odvrnejo stroški. Poročilo predsednikovo, kaj je dozdaj že nakupilo in kaj sicer storila ustanovna skupščina, je bilo zadovoljno sprejeto, Ker so „Novice“ že v prvem svojem poročilu objavile večidel delovanja, se pozivljamo danes na oni list. Zbor se je zahvalil ustavnikom za njihovo nesebično delavnost.

— (*Častitim delničarjem banke „Slovenije“!*) 29. dne maja tega meseca bode prvi občni zbor banke „Slovenije“. Ker v programu tega zbora je morebiti najvažnejša točka dopolnilna volitev opravilnikov in pregledovalcev bankinih računov, zato se je sešlo mnogo delničarjev v Ljubljani 9. dne t. m. v razgovor, ki so soglasno priznali, da zaželeni napredek tega velevažnega in lepo bodočnost obetajočega zavoda je odvisen od previdnega in varčnega ravnanja in skrbnega gospodarstva.

V dosego tega cilja in konca morajo se združiti vsi enako misleči delničarji.

Ta namen posredovati, pa tudi doseči pomagati, se je v imenovanem zboru naložilo podpisanemu odboru.

Vabimo toraj uljudno vse častite delničarje, naj pošljejo najpozneje do 22. maja t. l. svoje del-

nice — brez kuponov — enemu izmed podpisanih, ki jih bode precej vložil pri blagajnici banke, legitimacijski list pa potem poslal dotičnemu delničarju. Delničarji, kterim ne bode mogoče, se osobno udeležiti glavnega zbora 29. maja, naj blagovolijo pooblastilo, ki je natisnjeno na hrbtu legitimacijskega lista, podpisati in brž zopet nam poslati, tako, da je do 29. maja t. l. vse to v redu.

Poleg tega pa prosimo tudi uljudno častite delničarje še to, naj blagovolijo naznaniti nam svoje mnenje o tem, kteri možje naj bi se postavili za kandidate pri gori omenjenih volitvah. Gledé na nasvete, po tej poti sprejete, bodemo pri konečnem skupnem dogovoru posredovali potem izvolitev zaupnih mož v glavnem zboru banke „Slovenije“.

V Ljubljani 12. maja 1873.

Dr. K. Bleiweis, primarij dež. bolnišnice.
Dr. E. H. Costa, advokat in dež. odbornik.
Josip Kušar, posestnik in trgovec.
Miha Pakič, posestnik in trgovec.
Franjo Ravnikar, blagajnik dež. blagajnice.
F. Ks. Souvan, posestnik.
Ivan Vilhar, posestnik.

— Od podpisanih treh gospodov je vredništvo „Novic“ prejelo sledeči dopis v natis:

1. Ni res, da bi bil dr. Costa iz prvega početka do danes popolnoma brezplačno opravljal svoja opravila kot predsednik banke „Slovenije“. Dr. Costa je proti jasni določbi bankinih pravil (§. 40) potegnil od 11. februarija do oktobra 1872. leta vsak mesec anticipando plačo ravnatelja 50 fr. in za vsako sejo 10 fr. — Zdaj poteza še zmerom za vsako sejo opravilnega sveta 10 fr., katera plača je tudi po pravilih opravičena. Razen tega si je dr. Costa pridržal, kar je po zapisniku konstatovano, tisto plačo za svoj trud pri banki, katero mu bo glavna skupščina delničarjev votirala. Gledé na §. 60. pravil dobí predsedništvo 3% čistega dobička in ima svoj delež pri 12% za opravilni svèt namenjenih.

2. Ni res, da bi bili imeli ravnatelji meseca marca tega leta, ko je dr. Costa bil na reviziji v Pragi, devet sej. Meseca marca je sam dr. Costa šest sej sklical (to je 4., 20., 24., 29., 30. in 31. marca). — Od 4. do 18. marca v nenazočnosti dr. Coste so bile 3 seje, dve po pravilih (§. 45.) predpisani navadni tedenski in ena izredna. Izredna seja je bila najvažnejša, ker so ravnatelji svesti si svoje odgovornosti primorani bili telegrafično ustaviti zavarovanje zoper točo, ki ga je Pražka podružnica na lastno roko proti strogim določbam pravil (§. 31. lit. a) začela.

V Ljubljani 9. maja 1873.

Dr. Valenta. Ahčin. Dr. V. Zarnik.“

Ne da bi se bilo vredništvo kakorkoli splašilo §. 19. tisk. zak., ki s sestavkom „Novic“ ni v nobeni dotiki, smo vzeli predstoječi dopis v naš list, marveč vzeli smo ga z velicim veseljem zato, ker smo vedeli, da bo gosp. dr. Costi povod dal, da sam brani svoje poštenje zoper zlagane škandale, ki jih je delal „Slov. Narod“ dan na dan v svojih listih, in svetu odkrije resnico.

Tù-le jo imate, gospodje!

Odprto pismo

gospodom Karolu Achtschinu, dr. Valenti in dr. V. Zarniku.

Pod naslovom „Odgovor“ v 107. listu „Laibacherice“ in „Slov. Naroda“ razglasili ste na-me napad, ki me mora, objaviti sledeče istinito pojasnilo:

1. Jaz nisem od februarija do oktobra dobival remuneracije kot podpredsednik banke „Slovenije“, ampak le od februarija do avgusta, in se jej nikakor nisem iz Vašega „domoljubja“ odpovedal, ampak iz vzrokov, ki jih, po Vašem „Odgovoru“ primoran, hočem povedati svetu, naslonjen na dotične zapisnike.

V prvi seji opravilnega sveta dné 11. februarija 1872. leta bile so remuneracije ravnateljev odločene začasno in sicer vsacemu ravnatelju po 600 gold. za leto in dan ter še posebej po 10 gold. za vsako sejo. Pri tej priliki predlagal je neki opravilni svétnik to-le: „ker je podpredsednik obstojni faktor ravnateljstva in ker sta delokrožje ter odgovornost njegova vsaj (mindestens) ravno tako velika, kakor vsakterega druzega ravnatelja“, zato naj se odloči meni 2000 gold. remuneracije na leto kot materijalno odškodovanje za moje žrtovanje.

Ta predlog se je meritorično sprejel od vseh ravnateljev, — vsled mojega upora (protesta) pa zoper toliko remuneracijo, odločilo se je potem, naj bode remuneracija podpredsednikova enakomerna remuneraciji druzih ravnateljev.

Ko je po ustanovitvi banke v drugi seji opravilnega sveta dne 1. septembra 1872. l. ta zadeva vnovič prišla na obravnavo, dokazoval sem jaz potrebo največe varčnosti, in gospoda V. R. Herman in dr. Ulaga sta me krepko podpirala, nasprotovala pa sta dr. Valenta in pl. Treuenstein. Treuenstein je predlagal za vsacega ravnatelja po 1200 gold. stalne plače na leto, ter še posebej 10 gld. za vsako sejo. Jaz sem predlagal za vsacega ravnatelja remuneracijo po 400 gld. na leto, za seje pa nič. Vsled tega mojega predloga žugali so ravnatelji, da odstopijo. Pri tolikem uporu ravnateljev zoper moje banki dobrodejne namene izrekel sem, da za naprej niti remuneracije, niti plačila za seje ravnateljev ne vzamem, ampak da prepuščam občnemu zboru, ako hoče odločiti kako remuneracijo. Ko še neki drug predlog g. Hermana, za vsako sejo namreč odločiti le po 3 gold. plače, ni bil po volji ravnateljem, zedinila se je večina opravilnega sveta v tem, da se ima za prve prihodnje kvatre po 50 gold. na mesec plače ter 5 gld. za vsako sejo posebej izplačati ravnateljem. Jaz in dr. Ulaga sva glasovala zoper ta predlog.

V 3. seji opravilnega sveta dné 26. decembra 1872. je pl. Treuenstein že spet predlagal zboljšanje remuneracij ravnateljem, in sicer na 100 gold. za vsak mesec, sicer pa po 5 gold. za vsako sejo. Dr. Zarnik pa je predlagal, naj ostane pri remuneraciji po 50 gold. na mesec, toda posebno plačilo za vsako sejo naj se zboljša od 5 gold. na 10 gold. Jaz sem energično protestiral zoper tako višo plačo zato, ker taka remuneracija ravnateljem (ki bi po tem merilu znašala okoli 1200 gold. na leto za vsacega ravnatelja) nikakor ni upravičena ne gledé na sicer prav dobri stan bankinega delovanja, a tudi ne gledé na čas, kterega banki žrtujejo ravnatelji. Zastonj je bilo vse govorjenje mnozih opravilnih svetnikov, zastonj vse apeliranje na domoljubje ravnateljev! Pri glasovanji obveljal je dr. Zarnikov predlog s 6 glasovi zoper 4. Za-nj glasovali so tudi gg. dr. Valenta, dr. Zarnik in Achtschin in si tako sami sebi plačo zboljšali. Ta sklep bi gotovo ne bil obveljal, ako bi se bili oni ravnatelji v lastni zadevi vsaj glasovanja zdržali, kakor to zahteva spodobnost.

Iz tega popisa, ki je istinito posnet iz zapisnikov séj, je razvidno, da sem se odpovedal vsakteri remuneraciji za delovanje podpredsednikovo le zarad tega, ker se nisem zlágal s preveliko remuneracijo, — da pa sem še danes tega mnenja, da tudi podpredsednik banke „Slovenije“ ima pravico, za svoje delovanje

pri ravnateljstvu tirjati primerno plačo, ktere pa zdaj nikakor ne zahtevam.

Gledé na delež dohodkov (tantijeme) pa omenim le to, da o njih more govorjenje biti še le takrat, kedar bodo dohodki banke pokrili ne le stroške vse, ampak tudi 5percentne obresti delniške glavnice, in da potem še le po pravilih bankinih gre iz čistega presežka: $1\frac{1}{2}$ odstotka predsedniku, $1\frac{1}{2}$ odstotka podpredsedniku, 2 odstotka vsakemu ravnatelju, 1 odstotek vsakteremu opravilnemu svétniku, 3 odstotki vodilnemu ravnatelju.

2. Da je meseca marca bilo 9 sej, to potrjujejo v svojem „Odgovoru" gospodje dr. Valenta, dr. Zarnik in Achtschin sami, toda oni povdarjajo to, da v moji nenazočnosti sklicana izvenredna seja ravnateljev dné 18. marca bila je najvažnejša zato, ker se je Praški podružnici zabranilo zavarovanje zoper točo. Povdarjana „važnost" te seje se pa najbolj kaže iz tega, da opravilni svèt je v seji dné 30. marca 1873. leta preklical oni „važni" sklep ravnateljev. Sicer pa tudi ni res, da sem jaz dovolil Praški podružnici zavarovanje zoper točo. —

Iz tega na dejanske dogodbe vprtega pojasnila naj zdaj posnamejo častiti delničarji sami, koliko je resnice v napadu gospodov dr. Valente, dr. Zarnika in Achtschina.

Popolnoma znan z vsemi razmerami banke „Slovenije" ne bodem odlašal še več razjasniti, ako bi to zahtevali še dalji napadi na-me.

Le zvesto in varčno ravnanje brez vsega ozira na osebnosti ali stranstva, ki se edino le pravilnega cilja banke drží, more odvrniti nezgode, ktere so nedavno doletele vremensko zavarovalno banko na Dunaji, in ktere ravno zdaj stresajo finančne kroge Dunajske.

V Ljubljani dne 10. maja 1873.

Dr. E. H. Costa.

— (*Očitna zahvala.*) Ker mi je gosp. Jakob Alešovec igro „Dimež" k mojej benefici brezplačno prepustil in s tem pomogel, da je bil ta večer jako sijajnega vspeha za-me, se blagemu gospodu javno z vso presrčnostjo zahvaljujem.

V Ljubljani 13. maja 1873.

Josip Kocélj.

— (*Slav. upravnemu odboru „Narodne tiskarne v Ljubljani.*) Pooblastencu, kteri hoče, kakor mu je dolžnost, spolnovati voljo pooblastilcev svojih, je zmerom drago, zvedeti njihovo voljo. Prepričani smo tedaj tudi mi, da bo sl. upravnemu odboru po volji, zvedeti naše mnenje o vredovanji na naše stroške izdavnega časnika „Slov. Naroda". — Koliko nas stane ta list, želimo prav natančno zvedeti pri prvem občnem zboru, — tudi o tem ne govorimo, koliko nam more koristiti dober dnevnik, — danes le povzdignemo svoj glas zoper zlorabo naših pooblastil o tem, da **naš list** piše zoper nas in **za nasprotnike naše.** Zato prašamo sl. odbor: ali se mu zdi pisava, kakoršna se je popred le včasih nahajala, pa se nahaja noveji čas skoraj v vsakem listu „Slov. Nar.", pristojna listu delajočemu za omiko? Dalje: ali sl. odbor misli namen slov. dnevnika za narod doseči s tem, da — mesto gotovo koristne objektivne kritike različnih misli v našem taboru — besno bije tudi z neresnico po lastnih naših zasluženih možéh? Veste li, gospodje, v čem se loči „Slov. Nar." od „Tagblatta"? — V tem, da ta zmirom pozná svoje gospode, — „Slov. Nar." pa je največa slast, da pesuje svoje! Svoj čas bomo od upravnega odbora zahtevali odgovor, kako se je smel **naš** list zlorabiti kod orožje osobne strasti narodu na sramoto in kvar — nasprotnikom v glasno izrečeno veselje! — Za zdaj smo se oglasili, da veste, kaj je dolžnost Vaša.

V Ljubljani 12. maja 1873.

Mnogo delničarjev „Narodne tiskarne".

— (*Izvirna Alešovčeva igra „Dimež, strah Kranjske dežele"*) je preteklo nedeljo privabila toliko občinstva v gledališče, da je g. Kocelj med vsemi imel najbogatejšo benefico, ktero je pa tudi izvrstni beneficijant zaslužil. Da igra ni „skozi padla", to pa je kritikastre „Laibacharice" in „Narodovce" tako vjedlo, da jim je žolc strašansko zavrel. Gosp. Alešovec je predmet svoji igri vzel iz resnične domače dogodbe in ker „Dimež" po naključbi ni bil „Karl Moor", zato ga ni mogel slikati po Schillerjevih vzorih. Kar se je dalo iz „Dimeža" narediti, to je naredil g. Alešovec, ki je že večkrat pokazal, da tudi v dramatiki zna kaj več kakor vsi njegovi nasprotniki skupaj, kterim bi Alešovec lahko s Prešernom zapel pesmico, da kritikovati je njihovo vse,

„od sebe pa ne dadó ne najmanjše fige."

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Strašen resk in tresk je bil te dni in je še na tukajšni borsi, to je, v tistem zbirališču, kamor zabajajo ljudje vsake baže, bogatini in capini, judje in kristjani, da kupčujejo s papirnatim denarjem, akcijami in obligacijami. To je ono mesto, kjer barantač „čez noč obogati", pa tudi čez noč uboža, pa potegne nd beraško palico mnogo nedolžnih ljudi seboj. Kar na en dan je čez 100 tacih barantačev prišlo na kant. Vsi časniki so polni teh homatij, ki jih lahko imenujemo finančno revolucijo v tisti Avstriji, o kteri je uni dan še le Auerspergovo ministerstvo nekako ponosno reklo, da „cvetè narodno-gospodarski napredek"! Borsa le preočitno kaže „cvete" današnje liberalne êre, v kteri z denarjem vred gré tudi poštenje na kant! „Zdaj pomagaj ti, vlada!" — kričijo judovski časniki in njihovi privrženci. S čem neki? Vendar ne s tem, da pride vratolomnim špekulantom denar naših davkov na pomoč! In vse to se godi zdaj na Dunaji v obličji od dalječ prišlih tujcev, ki vidijo krasoto onega „napredka", ki ga seje brezverski liberalizem.

— Ob enem pa, ko finančni polom stresa Dunaj, raznašajo pa po Rimu in Milani Lahi knjižico pod naslovom „L' Italija esposta agli Italiani", ktera nič manj ne zahteva, kakor da Italijani zgrabijo vse, kar si domišljujejo, da je Laško, namreč: Nico, Gorico, Trst, Istro in Dalmacijo vso, od Savoje, Koroškega, Tirolskega in Kranjskega pa nekoliko kosov. Pisár te brošure trdi, da za gotovo vé, da bode Nemčija o tem Italiji rada pomagala; „Cislajtanija — pravi — je že tako na zadnjih nogah, Magjari ne marajo za Avstrijo, ki živí le še od milosti Nemčije in bode na Turškem odškodovana za to, kar tukaj zgubí." — No! to so prečudni naklepi, ki rojijo po glavah naših — „prijatlov" na Laškem in Nemškem! Bog pomozi!

Listnica vredništva. Gosp. Fr. M-ču pri sv. D.: Zaželeno razjasnilo imate v današnjem listu.

Kursi na Dunaji 13. maja.

5% metaliki 67 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 108 fl. 90 kr.
Narodno posojilo 72 fl. 80 kr.	Napoleondori 8 fl. 85 2kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici Ljubljani.